

neke nove pjesme NOB-a nepoznatih i manje poznatih autora nastajale prema pjesmama poznatih slovenskih pjesnika: Prešerna, Župančiča, Jenka, Gregorčiča i drugih.

Referat Tanje Perić-Polonijo *Usmeno pjesništvo NOB-a u nastavi književnosti* dio je većeg rada koji je nastao na osnovi detaljnog pregleda novog programa i udžbenika hrvatskoga ili srpskog jezika, književnosti, scenske i filmske umjetnosti u SR Hrvatskoj. Iznosi više kritičkih primjedbi (kratke i oskudne informacije uz primjere narodnog stvaralaštva, nesagledavanje bitnog u genezi, razvoju, formama i sl, nepreciznost u terminologiji i drugo). Autorica se posebno zalaže da se poetskoj funkciji partizanskih usmenih pjesama obrati više pažnje, da se pjesme NOB-a prije svega tretiraju kao umjetnost riječi, da se pažnja učenika usmjeri na estetske vrijednosti pjesama "koje pokazuju ljudsku kreativnost u najtežim neljudskim ratnim uvjetima" itd.

O odnosu melodije prema tekstu u partizanskim narodnim pjesmama govorio je Petar S. Pešut - utvrdivši da partizanska narodna pjesma ima svoje specifičnosti nastanka, prenošenja i mijenjanja, da se razvijala po općim zakonitostima poetike usmenog stvaralaštva, da se s njom događalo isto što i s ranijim usmenim tvorevinama i da je autentična partizanska narodna pjesma pretežno lirskoga karaktera, ali je, u cjelini, više prožeta borbenim kolektivnim duhom i usmjerena određenom cilju nego ranija lirskoga pjesma. Svoje sudove potkrepljuje primjerima iz većeg broja pjesama pa zaključuje da bi se usvajanjem melodijskog pokreta, kao jednog od važnijih kriterija u utvrđivanju identiteta partizanske narodne pjesme, učinilo mnogo na otklanjanju mistifikacija i oko broja partizanskih narodnih pjesama. A upravo tu muzikolozi mogu najviše učiniti, stoga što autentičnost istinski *narodne* melodije ima dublji smisao.

Tome Sazdov govorio je o promjenama i adaptacijama makedonskih narodnih pjesama.

Ljubomir Zuković u referatu *Partizanska narodna pjesma prema usmenoj tradiciji* ukazuje na skromna iskustva naše starije narodne poezije u obradi socijalnih i revolucionarnih tema i raspoloženja. Zbog toga se partizanska narodna pjesma, osobito na početku, morala oslanjati na pisanu poeziju, a ponekad posezati

i za uzorima sa strane. Ipak su njezini stvaralački dodiri s našom ranijom narodnom poezijom brojni i raznovrsni. Autor ističe ulogu bećarca, naročito u domeni rime, i smatra da je stvaralačko prožimanje novog i tradicionalnog dalo najljepše plodove u narodnoj tužbalici.

Pjesnikinja Mira Alečković, govoreći o svojim ratnim i poratnim vezama s partizanskom narodnom pjesmom, istakla je njezinu spontanost i promjenljivost pri prijelazima iz jednoga kraja u drugi. Na kraju je ispričala kako je naša narodna pjesma *Druže, pođi domastigla* do Vijetnama i postala njihova narodna pjesma.

Slobodan Ž. Marković razmatra specifičnost pojave narodnog stvaralaštva u NOB-u polazeći od socijalnog sastava sudionika NOB-a i sredina u kojima se borba odvijala. On izdvaja "tri životvorna vida veze" narodnog stvaralaštva u NOB-u s tradicijom usmene umjetnosti riječi: 1/ idejno-društveni i etički vid, 2/ stvaralački model i 3/ izražajni vid, pa zaključuje da su pojava, oblici i dostignuća narodnog stvaralaštva u NOB-u, njegova funkcionalna povezanost s ukupnim duhom borbe, ali i uvjetovanost njezinom osnovom i karakterom, značajni koliko književno toliko i kulturno i društveno.

ANTE NAZOR

Ante Vesanović, Padaj silo, Zbornik revolucionarnih pjesama, prvi dio, Književni krug, Split 1986, 396 str.

U izdanju Književnog kruga u Splitu objavljen je zbornik revolucionarnih pjesama pod naslovom *Padaj silo*, dosad najobimnija zbirka revolucionarnih pjesama iz međunarodnog radničkog pokreta objavljenih u Hrvatskoj. Sadrži 193 pjesme (sabrao ih i korisnim bilješkama popratio glazbenik Ante Vesanović). Posebno treba istaći velik trud autora oko prikupljanja podataka koji su doneseni uz pjesme.

Dosad su službeno, da tako kažemo, tiskane tri slične zbirke: *Naša pjesmarica* (Zagreb 1936) s 23, *Izbor radničkih i revolu-*

cionarnih pjesama (Zagreb 1959) i *Radničko revolucionarne pjesme* (Zagreb 1971) s 45 pjesama. Međutim, od trideset i šest pjesmarica tiskanih u Hrvatskoj u doba rata (dosad prikupljenih) tridesetak ih ispunjavaju borbene i revolucionarne pjesme. U ovoj najnovijoj zastupljene su pjesme bunta i otpora iz raznih društvenih epoha, a pjevane su u seljačkim ustancima, u jurišu na Bastillu, pri osvajanju Zimskog dvorca u Rusiji, u obrani Madrida u doba građanskog rata, u logorima Evrope i glavnjačama stare Jugoslavije, u štrajkovima i demonstracijama, u NOB-u: na Kozari, Zelenogori, Neretvi, Sutjesci itd.

Knjiga ima *Uvodnu riječ* (A. Vesanović), *Teze za prolegomenu revolucionarnoj pjesmi* (S. Bombardelli), tekstove pjesama i literaturu.

U *Uvodnoj riječi* autor govori o mjestu revolucionarnih pjesama u povijesti međunarodnog radničkog pokreta, o nastajanju i životu tih pjesama u svijetu i kod nas te o izboru pjesama za ovaj zbornik.

U *Tezama* Silvije Bombardelli traži promjenu odnosa prema revolucionarnom stvaralaštvu. Iz njegovih razmišljanja, koja se očituju u podnaslovima: *Iznevjerena revolucija*, *Bagateliziranje*, *Djelitelji indulgencija*, *Natklasna "muzika"*, *Teror strukturalizma*, *"Marksističko" komponiranje*, *Klasna borba*, *Sukob na desnici*, *In meritum*, *Dvostruki rezervat* itd, izlazi zaključak da "u klimi posvećenošće nulfikacije partizanskih dostignuća, musica Slavicae felicitis nastavlja da, fingirajući optimizam i simulirajući euforiju, slavi svoje jubileje i Datume, kojih je sve više, a sve manje znače i zračne".

Pjesme su razvrstane u dva dijela: 1/ Stare revolucionarne i buntovne pjesme (nastale prije oktobarske revolucije) i 2/ Radničke i druge revolucionarne pjesme (nastale između dva rata). Uzete su iz dvadeset i pet zemalja Evrope, Azije i Amerike, a objavljene su na šesnaest jezika (na ruskom dvadeset i pet, njemačkom trinaest, engleskom i španjolskom po jedanaest, francuskom sedam, poljskom i bugarskom po tri, talijanskom i esperantu po dvije i po jedna na mađarskom, irskom i češkom). Uz sve pjesme na stranim jezicima dati su prepjevi (šezdeset i tri je prepjevao Vesanović).

Trećina tih pjesama kod nas se prvi put objavljuje. Oko šezdesetak ih je objavljeno u zbirkama NOR-a, a nešto ih je manje živjelo u NOR-u izvan zbirki. Neke se ne pjevaju masovno.

Na svaki, pa i na ovaj izbor mogu se dati primjedbe. Zašto u zborniku nema, npr. nekih kod nas, pred rat i u ratu popularnih pjesama: *Oj oblaci tanani*, *Omladinska himna*, *Pjesme o bijelima*, *Pekarski radnici* i sl.; zašto su neke pjesme donesene bez objašnjenja, samo u izvornom obliku koji je širim slojevima nepoznat: *Internacionala*, *Marseljeza*, npr; zašto u bilješkama, gdje je to bilo potrebno, nije rečeno ponešto i o poznatijim varijantama; zašto na kraju knjige, radi lakšeg snalaženja, nije dano abecedno kazalo, kao npr. u zbirci *Vstanište sužnji*, kojom se autor služio itd. No bez obzira na te ili druge manje primjedbe na koje autor sigurno ima odgovor i za koje ima razloge, treba odati priznanje priređivaču za uloženi trud, Fondu za razvijanje i njegovanje tekovina revolucije i NOR-a Općine Split za iniciranje i financiranje tog zbornika, kao i onima koji su knjigu opremili.

ANTE NAZOR

Mile Krajina, *Guslarske pjesme i pjesnički zapisi*, RO "Zrinski" TIZ Čakovec, Osijek 1986, 142 str.

Knjiga sadrži uvodne riječi (Tvrtko Čubelić, *Guslarsko i pjesničko umijeće Mile Krajine* i Marko Landeka, *Guslarske pjesme i pjesnički zapisi Mile Krajine*). Tekstovi trideset i osam pjesama raspoređeni su pod šest podnaslova, a na kraju su uz pjesme bilješke, autobiografski podaci (životni put, druženje s guslama i pjesmama) i riječi zahvalnosti onima koji su pomogli da se knjiga objavi.

U prvom je dijelu objavljeno osam pjesama o povijesnim događajima (osobni doživljaj iz 1941, o osvajanju Zadra 1202, o obrani Đurđevca od Turaka, uz stotu obljetnicu Hrvatskog pjevačkog društva "Lipa" u Osijeku, uz osamdesetu obljetnicu Prvog maja, o ilin-